

KØBENHAVNS
BEFÆSTNING

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

Fortiden er tæt på

Indhold

Velkommen til Befæstningen	4	Bagsværdfortet	46
For konge og fædreland!	6	Kastrupfort	50
Trekroner	10	Kongelundsfort	54
Garderhøjfortet	16	Meget mere Befæstning	58
Ejbybunkeren	22	Få pulsen op!	60
Vestvolden	28	Skoletjenesten	62
Charlottenlundfort	38	Om Københavns Befæstning	64
Oversvømmelsen	42	Hvor ligger anlæggene?	omslag

Udgivet af:

Realdania, Naturstyrelsen og Kulturstyrelsen

www.befaestningen.dk

Design: Bysted A/S

Oplag: 2.000 stk.

Billeder: Jeppe Carlsen, Lars Schmidt, Peter Lassen, Mikael Schlosser, Alexander Banck-Petersen, Bysted, Statens Forsvarshistoriske Arkiv, Københavns Museum.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

Fortiden er tæt på

Velkommen til Befæstningen

› Københavns Befæstning ligger som en beskyttende ring om København. Nu vågner befæstningsringen til live som en sammenhængende oplevelse, der bringer kultur- og naturoplevelser sammen i historiske rammer.

Fæstningsværket er blandt de bedst bevarede forsvarsanlæg i Europa. Det består af en lang række forter og forsvarsstillinger, et oversvømmelsesanlæg og den godt 14 km lange Vestvold. Hovedparten af Befæstningen blev opført mellem 1885 og 1894, som reaktion på Danmarks sviende nederlag til tyskerne i 1864. Under 1. Verdenskrig var forsvarsværket bemandedt med næsten 50.000 soldater, men da krigen var slut, havde den teknologiske udvikling overhalet de mange forter og batterier, hvorfor hele Befæstningen blev nedlagt som beskyttelse af København.

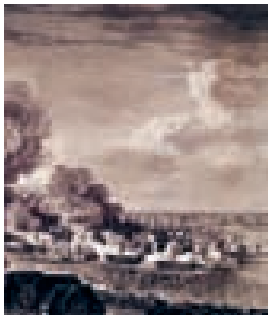
Fra overlevelse til oplevelse

Nu genopstår Københavns Befæstning som en sammenhængende helhed, der forener et stykke danmarkshistorie med enestående kultur- og naturoplevelser. Bygningsværker og naturarealer er blevet revitaliseret, så du kan gå på opdagelse på en lang række forter og anlæg i hele befæstningsringen. Du kan fx besøge oplevelsescentrene på søfortet Trekroner, i Ejbybunkeren og på Garderhøjfortet, prøve dine færdigheder på cykelbanerne i Rødovre, Brøndby, Hvidovre og Husum, tage på picnic i Oversvømmelsen eller spille mobilspil på Vestvolden i Hvidovre.

For konge og fædreland!

› **Københavns Befæstning blev bygget på et fundament af nederlag og magtkampe. Byggeriet splittede politikere og befolkning, og Københavns Befæstning blev danmarkshistorien mest omstridte byggeri.**

Trekroner fik sin ilddåb ved det berømte Slaget på Reden den 2. april 1801.

Historien om Københavns Befæstning begynder i et flammehav. I begyndelsen af september 1807 gik britiske soldater i land på Sjælland, hvorfra de bombarderede København sønder og sammen. Bombardementet viste, at tiden var løbet fra forsvarsværkerne omkring den danske hovedstad. Alligevel gik der næsten 80 år og to krige, inden København fik sin nye befæstning.

De Slesvigske Krige

I de to slesvigske krige i 1848-51 og igen i 1864 lå slagmarkerne langt fra København – i Slesvig-Holsten og Jylland – men krigene fik alligevel stor betydning for historien om Københavns Befæstning. Danmark vandt den første krig, men den 2. slesvigske krig i 1864 endte med et katastrofalt dansk nederlag og den danske konges hertugdømmer, Slesvig og Holsten, blev tyske helt op til Kongedåen. Med et stod det klart, at

Danmark var blevet en småstat. Den næste krig kunne blive den sidste som en selvstændig nation.

Københavns Befæstning

I København var udbygningen af Søbefæstningen begyndt i 1858, men der var endnu ikke blevet taget stilling til en ny landbefæstning. Nu blev spørgsmålet aktuelt igen. For hvordan forsvarer man et lille udsat land omgivet af mægtige naboer?

Hærens officerer og regeringspartiet Højre blev enige om, at svaret måtte være en ny stærk befæstning omkring København. Tanken var, at så længe hovedstaden blev forsvaret, forsvarede man også nationen. Også selv om resten af landet var blevet besat. Partiet Venstre, der havde mange vælgere på landet, var til gengæld imod, at forsvaret af Danmark kun handlede om København. Parterne blev aldrig enige, og Københavns Befæstning blev danmarkshistoriens mest omstridte byggeri.

Byggeri og ballade

I 1886 satte kong Chr. IX og Højre-regeringen byggeriet i gang, selv om Venstre, der havde flertallet i Folketinget, stadig var imod. Det skete ved hjælp af en undtagelsesparagraf i grundloven, der gav kongen lov til at udstede foreløbige love, hvis Folketinget ikke kunne samles. Mod vest blev den godt 14 km lange Vestvold

Da Københavns Befæstning første gang så dagens gry som nyt forsvarsværk, var det i en af de mest dramatiske perioder i dansk politik.

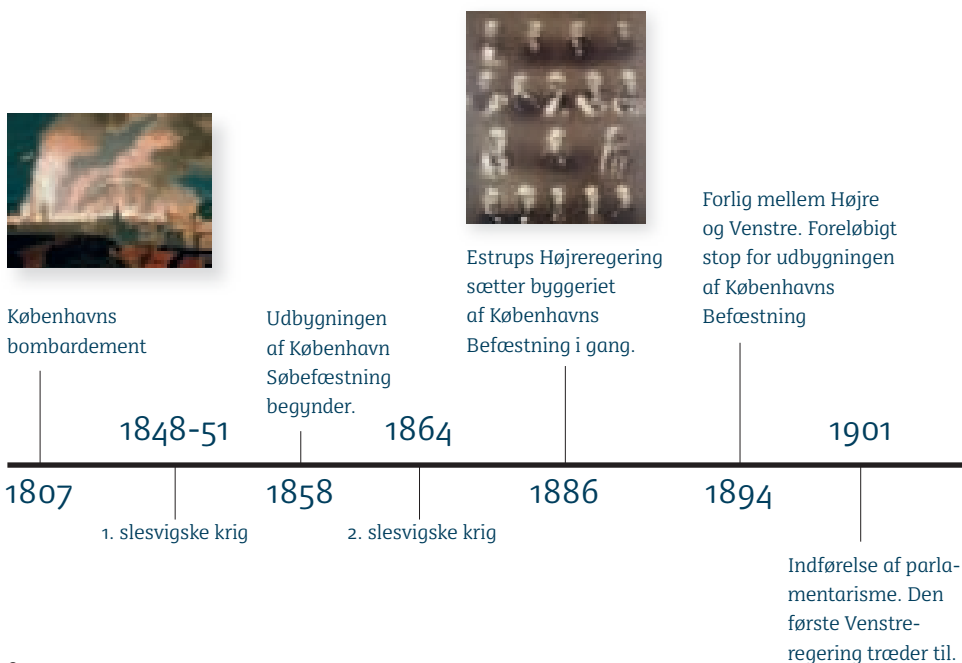
anlagt. Mod nord blev der bygget forter og batterier og forberedt en oversvømmelse af store landområder. På søbefæstningen blev der bygget batterier og et stort fort på Middelgrunden ude i Øresund. Byggeriet og balladen varede til 1894, hvor det foreløbigt blev indstillet som en del af et forlig mellem Højre og Venstre.

Udbygning eller nedlæggelse

Selv om der var indgået forlig, fortsatte diskussionen om Befæstningen. Hærens officerer og deres støtter mente ikke, fæstningen var stærk nok, og de pressede på for at genoptage udbygningen. Venstre, der i mellemtiden var kommet til magten, var stadig imod. I 1909 blev der indgået et grumset kompromis. Københavns Søbefæstning skulle forstærkes med en række nye anlæg. Til gengæld ville landbefæstningen blive nedlagt i 1922.

1. Verdenskrig

Inden det kom så vidt, brød 1. Verdenskrig ud i 1914. Danmark var neutralt, men der var tvivl om, hvorvidt

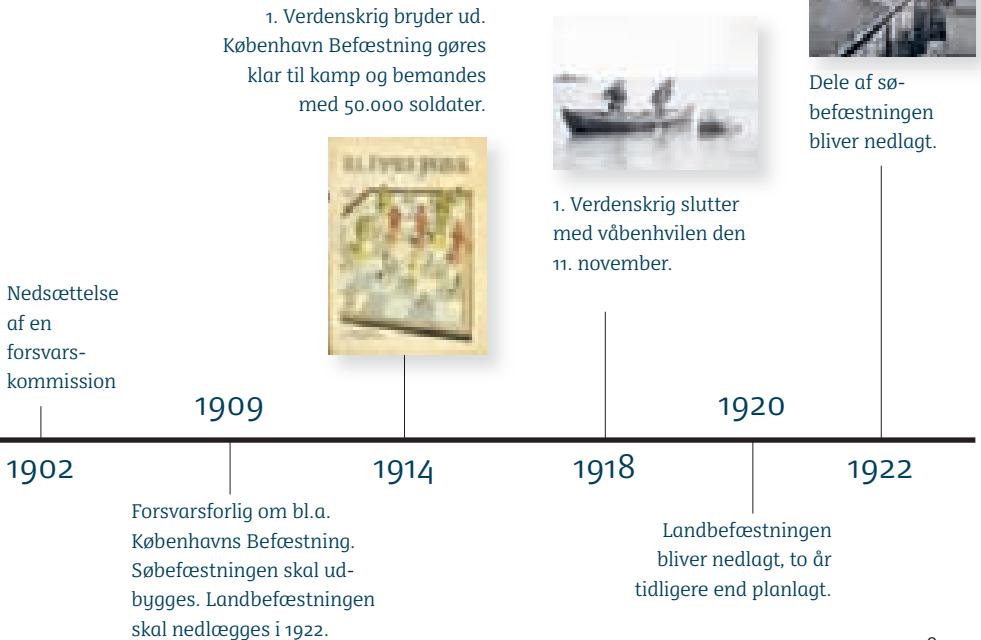

stormagterne ville respektere det. Derfor blev Københavns Befæstning gjort klar til kamp og bemanded med omkring 50.000 soldater.

De fleste havde forventet, at krigen ville være hurtigt overstået. Men afgørelsen trak ud, og de blodige kampe rasede over det meste af Europa i fire lange år, inden det blev klart, at Danmark og København gik fri af krigens rædsler.

Nedlæggelsen

Verdenskrigen havde vist, at tiden var løbet fra forsvarsværker som Københavns Befæstning. Så i 1920 blev landbefæstningen nedlagt som fæstningsanlæg, hvilket var to år tidligere end bestemt i 1909. På søbefæstningen blev nogle af ældste anlæg nedlagt i 1922, mens en række af de øvrige overgik til det sjællandske kystforsvar.

Trekroner

› Søfortet midt i Københavns havn byder på oplevelser for både børn og voksne. Gå på opdagelse i fortets dramatiske historie og nyd udsigten over hovedstaden.

En engelsk-hollandsk-svensk flåde bombede i år 1700 København. Angrebet viste, at der var behov for en bedre beskyttelse af indsejlingen til Københavns havn, hvilket blev startskuddet til byggeriet af Trekroner. Placeringen af søfortet var ingen tilfældighed – det skulle stoppe fjendtlige skibe i at komme ind i havnen. I takt med den våbentekniske udvikling blev Trekroner tre gange forstærket og udbygget.

Det første Trekroner

Tre udtjente orlogsskibe – hvoraf det ene hed Tre Kroner – blev i 1713 sænket på det lave vand ved sejltredden ind til havnen. Selv om skibene stod på havnens bund, var kanondækkene oppe over vandlinjen – og stadig funktionsdygtige. For at stabilisere skibene blev de fyldt med sand og sten, og yderligere syv skibe blev sat op i en næsten fuld cirkel, så der efterhånden blev

VÆRD AT VIDE

I forgrunden ser du den karakteristiske kasemat på Trekroner. Ordet kasemat betyder – et bombe-sikkert rum. Det er et solidt bygningsværk, der er beregnet til at kunne modstå fjendtlig beskydning.

Livet på Tre Kroner var præget af trange kår. Indeklimaet på belægningsstuerne har ikke været for sarte næser. Soldaterne sov i lag i køjer kun udrustet med et kradsuldstæppe, der, som navnet antyder, kradsede og sjældent blev skiftet.

dannet en lille ø omkring en havn. Konstruktionen var dog langt fra holdbar, da træskibene rådne, så sandet og stenene flød ud i havnen.

Et stærkere Tre Kroner

I 1787 begyndte byggeriet af et permanent søfort. Fundamentet blev lagt ved at hamre store mængder tætsiddende pæle ned i havbunden, hvorefter pæleværket blev fyldt ud med mudder og jord. For at sikre fundamentet blev der foran de yderste pæle bygget en skrånende stenvold.

Tre Kroner fik sin ilddåb ved det berømte Slaget på Reden den 2. april 1801, hvor englænderne med Lord Nelson i spidsen angreb København. Søfortet er dermed det eneste anlæg i Københavns Befæstning, der har været i kamp. Under Slaget på Reden var Tre Kroner langt fra færdigbygget, men blev i al hast bevæbnet med 66 kanoner.

Det færdige Trekroner

Byggeriet af Trekroner, som det ser ud i dag, begyndte i 1865, og tre år senere stod fortet færdigt. Den karakteristiske kasematbygning skulle både beskytte mandskabet mod fjendtlige angreb og bruges til et angreb. To af bygningens tre etager var indrettet som kanondæk. Den ene række kanoner stod på det åbne dæk på toppen af bygningen, mens den anden række stod et niveau længere nede – på den øverste etage inde i bygningen. Herfra skød kanonerne ud gennem skydeskår i muren.

Færdig som forsvarsværk

Trekroner blev nedlagt som søfort i 1932. Siden har fortet tjent forskellige formål. I 1930'erne var fortet et yndet udflugtsmål for københavnere, der tog picnic-kurven med, så revy på fortet og morede sig. Under 2. Verdenskrig blev Trekroner brugt af den tyske besættelsesmagt.

I 1930'erne valfartede besøgende til Trekroner for at more sig, slappe af, nyde den friske luft og den fantastiske udsigt. Her var restaurant, biograf, revy og andre forlystelser.

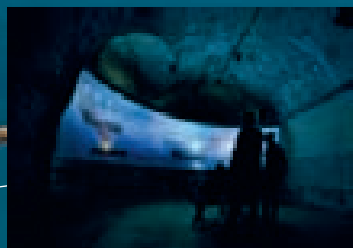
Med din smartphone kan du både spille "Forsvundet i Tiden" og få overblik over hele Befæstningen.

I udstillingen i kasematterne kan du gå på opdagelse i fortets historie.

I filmrummet i kasematten
står du pludselig midt i
Slaget på Reden.

Det kan du opleve

Oplev Tre Kroners historie på egen hånd på kasematbygningens mellemste dæk. Med en blanding af film, historiske billeder og personlige fortællinger genoplever udstillingen søfortets begivenhedsrige historie.

I filmrummet står du pludselig midt i det historiske Slaget på Reden, og du får en førstehåndsberetning fra en pensioneret søofficer, der mistede sit ene ben i de hårde kampe. Oplev stemningen under søslaget, hvor kuglerne flyver om ørerne på dig.

Du kan også låne en lommelygte og udforske kælderen under kasematten på egen hånd. Men gå forsigtigt! Der gemmer sig overraskelser i mørket.

Med en smartphone kan du spille mobilspillet "Forsvundet i tiden". Pigen Sara er faldet igennem et hul i tiden, og kun med din hjælp kan hun komme hjem igen.

i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Tre Kroner midt i Københavns havn. Vandbusser sejler hver dag fra Langelinie kaj til Tre Kroner fra maj til september. Se fartplanen til Tre Kroner på www.canaltours.dk. Nærmeste S-togsstation er Østerport station. Fra Østerport kan du tage bus 26 til stoppestedet Langelinie kaj.

Det er ikke tilladt at sejle til Tre Kroner med egen båd. Alle oplevelser er gratis!

Garderhøjfortet

► Garderhøjfortet er det største fort i Landbefæstningen. Fortet giver et fantastisk indtryk af en begivenhedsrig tid i dansk historie og politik.

I modsætning til de andre forter og anlæg på Københavns Befæstning blev Garderhøjfortet ikke bygget af staten.

En gruppe borgere blev trætte af, at politikerne ikke kunne blive enige om finansieringen af Befæstningen. Derfor indsamlede foreningen ”Den frivillige Selvbeskatning til Forsvarets Fremme”, i daglig tale kaldet ”Fædrelandets Forsvar”, med grosserer W.N. Nissen i spidsen, halvanden million kroner. Det var i en tid, hvor en øl kostede fem øre. Pengene kom bl.a. ind ved mærkesalg, lotteri, basarer og optræden.

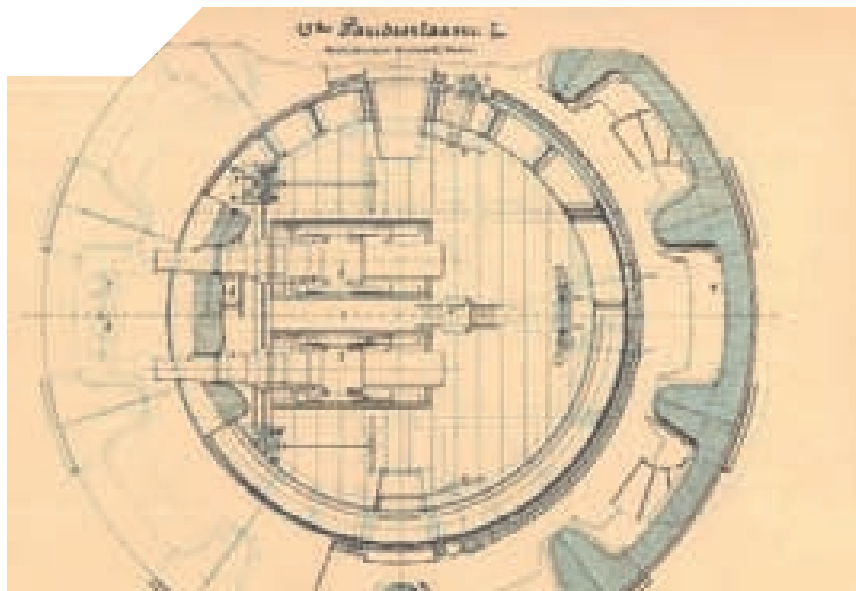
I efteråret 1885 fik foreningen stillet en grund til rådighed ved Garderhøj, og efter syv år – og omkring en million kroner – stod fortet færdigt.

DERHØJFORTET

VÆRD AT VIDE

Et særligt kendetegn for Garderhøjfortet er pansertårnet fra Grusonwerk, der blev opstillet på fortet i 1889 som det første i Danmark. Pansertårnet indeholdt fortets hovedarmering – to 15 cm kanoner, monteret i et fælles kanontårn.

Konstruktionstegning af pansertårn på Garderhøjfortet, 1889.

Fortets opgave var at vanskeliggøre fjendens bevægelse hen over Lundtofte-Sletten, flankere den nordre oversvømmelse og bekæmpe fjendtligt artilleri i området øst for Furesøen og i Dyrehavens sydkant.

Og selv om staten ikke havde betalt for fortet, havde den alligevel været involveret i byggeriet. Krigsministeriet stillede nemlig oberstløjtnant E.J. Sommerfeldt, der stod i spidsen for byggeriet af statens del af Befæstningen, til rådighed som ledende ingeniør.

Udlånt til staten

"Fædrelandets Forsvar" overdrog Garderhøjfortet til krigsminister Bahnson, men det blev kun så længe, at Københavns Landbefæstning var i brug. For at overvåge dette gav foreningen fortet til et udvalg af: "Syv gode danske Mænd, hvem Fædrelandets Forsvar ligger stærkt på Hjerte". Hvis et medlem trådte ud af udvalget, valgte de resterende selv, hvem der kunne

tage den ledige plads. Udvalget havde også retten til at beslutte, hvad der skulle ske med fortet, når det ikke længere kunne "tjene til fædrelandets forsvar".

Efter Københavns Landbefæstnings nedlæggelse blev fortet alligevel overladt til krigsministeriet, og i 1996 overdrog daværende forsvarsminister Hans Hækkerup (S) fortet til Garderhøjfonden.

Det kan du opleve

På fortet kan du opleve de store renoverede kanoner, det trange belægningsrum og varmen omkring brændekomfuret i køkkenet. Udstillingerne på fortet er udviklet af Experimentarium, som også står for alle de løbende aktiviteter, du kan prøve på Garderhøjfortet.

I udstillingen kan du prøve at læse kort, sende hemmelige morsekoder og affyre kanonerne – præcis som soldaterne gjorde det, da fortet var i brug.

Pansertårnet på Garderhøjfortet under byggeriet.

I Ingeniørens Kvarter kan du se, hvordan Oversvømmelsen ville have fyldt området fra Furesøen i nordvest til Vestvolden i sydvest og Øresund i øst med vand. Du kan selv være ingeniøren, som beregner, hvor vandet ender, når sluserne åbnes.

Du kan også blive indrulleret på fortet og få din helt egen soldaterbog. Som soldat på fortet skal du træne dine færdigheder i at skyde med kanonen, sende morsebeskeder og se, om du kan klare forhindringsbanen. Hvis du er rigtig god, kan du få udfyldt hele soldaterbogen.

Prøv også at affyre den lille to-kanon. Det kræver samarbejde og god kommunikation at få indstillet både kanonens retning og vinkel, så den skyder mod det rette mål.

i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Garderhøjfortet på Garderhøjfort 4, 2820 Gentofte.

Åbningstider:
Mandag-fredag:
9.30-15.00
Weekend/helligdage:
11.00-16.00

Se mere om
Garderhøjfortet på
www.garderoejfort.dk

Ejbybunkeren

► I Ejbybunkerens gange kan du rejse tilbage i tiden og gå på opdagelse i historien med dig selv i hovedrollen.

Det nyeste anlæg i Københavns Befæstning er Ejbybunkeren i Rødovre. Bunkeren er delvist bygget ind i Vestvolden, men blev først opført i 1950'erne under Den kolde krig.

Under 2. Verdenskrig kæmpede USA og Sovjetunionen side om side, og i spidsen for de allierede besejrede de to supermagter sammen Hitlers nazistiske Tyskland i 1945. Men venskabet varede ikke ved, da USA og Sovjet ikke var enige om, hvilken ideologi ville skabe den bedste verden. USA hyldede kapitalismen og demokratiet, mens Sovjetunionen sværgede til kommunismen. I 1949 sluttede Danmark sig til den vestlige blok, da landet meldte sig i NATO-alliancen.

De to tidligere allierede stod nu over for hinanden i spidsen for hver sin blok, og et våbenkapløb mellem dem brød ud, hvor begge sider oprustede med nye og frygtelige våben - heriblandt atombomben - for at få det stærkeste forsvar. Den kolde krig var skabt og spredte frygt gennem Europa og resten af verden.

VÆRD AT VIDE

En af de mange myter om Ejbybunkeren er, at der skulle være en hemmelig, underjordisk tunnel hele vejen til Amalienborg. Tunnellen har dog aldrig eksisteret i virkeligheden.

Indtil 1960 var luftforsvaret af København baseret på 90 mm-kanoner. Herefter blev kanonerne afløst af moderne Nike-missiler. Billedet her er taget på dyrskuet i Bellahøj, hvor det nye våben blev vist, kort efter at hæren havde modtaget de første missiler fra USA.

Fra 1954 til 1971 var Ejbybunkerens hovedkvarter for Københavns Luftforsvar. Her var den tophemmelige bunker bemandedt døgnet rundt og klar til kamp, hvis Den kolde krig blev varm, og København angrebet af fjendtlige bombefly. Senere fungerede Ejbybunkerens som militært kommunikationscenter, og den blev forberedt som krigshovedkvarter for de militære myndigheder, der skulle lede forsvaret af København og Nordsjælland.

Et nyt verdensbillede

Den kolde krig og våbenkapløbet mellem Øst og Vest varede næsten 40 år. Undervejs opstod enorme verdenspolitiske kriser som under Cuba-krisen i 1962, hvor hele verden holdt vejret. I perioder var det som om Den kolde krig og frygten for Atomkrigen aldrig ville høre op. Men i 1980'erne gik det pludseligt stærkt, og i 1989 faldt Berlinmuren og snart efter hele Sovjetunionen. Den kolde krig, der havde delt verden i to, var slut.

Først i 2004 blev Ejbybunkerens endeligt rømmet af Forsvaret. Men i alle årene havde bunkerens været omgærdet af hegn og hemmelighedskræmmerier. Der var vagter med skarpladte våben og adgang strengt forbudt for uvedkommende, så selv de nærmeste naboer havde ikke vidst, hvad der foregik i bunkerens. Rygterne svirrede lige fra skjulte atommissiler i vold graven til en direkte telefonlinje til den amerikanske præsident!

Det kan du opleve

I Ejbybunkerens digitale og interaktive installationer kan du opleve bunkerens, Vestvoldens og Befæstningens historie med dig selv i hovedrollen. På de næste sider kan du læse mere om oplevelserne i Ejbybunkerens dyb.

CYKL SOM EN SOLDAT

Under 1. Verdenskrig patruljerede de danske soldater langs Vestvolden på cykler. En af deres opgaver var at bringe beskeder fra én ende af Vestvolden til en anden. I Ejbybunkerens kan du finde ud af, om du har kræfterne til at blive cykelordonnans.

MISSION: KOLD KRIG

Den kolde krig mellem de to stormagter USA og Sovjetunionen var flere

gange ved at udvikle sig til en ny verdenskrig. I striden mellem Øst og Vest spillede Ejbybunkerens en central rolle for Københavns Luftforsvar. Prøv, om du kan forhindre 3. Verdenskrig i "Mission: Kold Krig". Sammen med dine medspillere

står du i spidsen for forsvaret af København og er med til at vælge, om verden skal kastes ud i en altødelæggende krig, eller om vi skal gå diplomatiets vej.

ER DU KLOG SOM INGENIØREN?

Hvad ved du om Vestvolden og Københavns Befæstning? På Ingeniørens Bord kan du afprøve din viden og se, om du er lige så klog som de smarte ingeniører, der stod bag byggeriet af Befæstningen.

FANG SPIONEN

Der er en spion i Ejbybunkerens, og i mobilspillet "Koldkrigsspionen" skal du hjælpe kommandanten med at afsløre

forræderen. Den kolde krig er på sit højdepunkt, så får spionen fat i Danmarks hemmelige oplysninger, vil det få katastrofale følger og udløse en

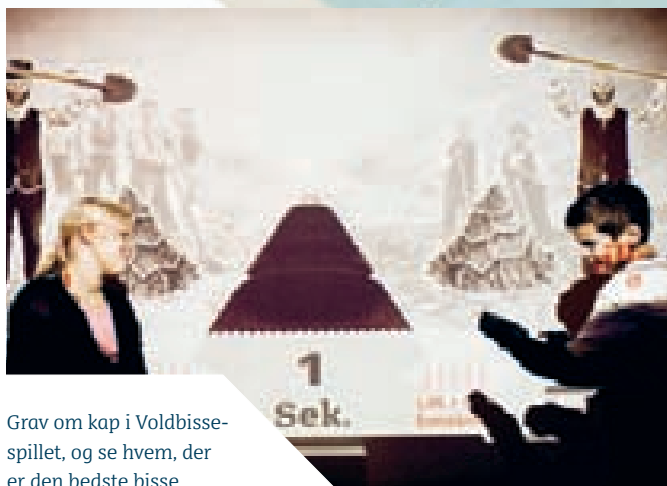
ny international krise. Til spillet skal du bruge en smartphone. Hvis du ikke har en smartphone, kan du låne en i billetslusen i Ejbybunkerens.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Ejby-bunkeren på Jyllingevej 303, 2610 Rødovre. Der er parkering ved anlægget fra indkørslen på Jyllingevej.

Åbningstider:
 Hele året: Lørdag-søndag: 11-16
 I alle skoleferier er der desuden åbent:
 Tirsdag-fredag: 11-16.
 Skoletjenesteforløb og rundvisninger kan bestilles alle hverdage. Læs mere på www.vestvolden.dk

Grav om kap i Voldbisse-spillet, og se hvem, der er den bedste bisse.

Vestvolden

► Vestvolden løber hele vejen fra Avedøre til Utterslev Mose. De godt 14 km er fyldt med historie fra Befæstningens storhedstid samt oplevelser og aktiviteter for hele familien.

Da Københavns Befæstning blev bygget for 120 år siden, var den et af danmarkshistoriens største anlægsarbejder. Mellem Køge Bugt og Utterslev Mose bestod forsvarsværket af den enorme Vestvold, hvorfra soldaterne skulle forsvare København, hvis fjendtlige styrker blev sat i land på Sjælland og angreb hovedstaden fra vest.

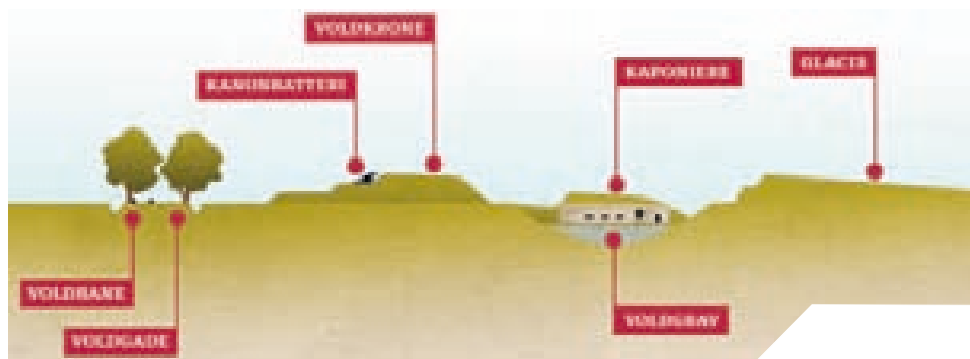
14 km forsvarsværk

Byggeriet af Vestvolden begyndte i 1888, og de næste fire år knoklede 2.000 voldbisser med at bygge forsvarsværket. For hver færdig meter af den lange vold skulle de flytte ca. 225 kubikmeter jord med håndkraft, med skovl, trillebør og tipvogne. Da volden var færdig, havde voldbisserne flyttet 3,15 millioner kubikmeter jord, eller hvad der i omfang svarer til 3.150.000.000 liter mælk.

VÆRD AT VIDE

Byggeriet af Vestvolden var danmarkshistoriens største anlægsarbejde helt frem til byggeriet af Storebæltsforbindelsen. Systemet, som volden er konstrueret ud fra, er udviklet af den danske oberstløjtnant E. J. Sommerfeldt.

Illustrationen ovenover viser et tværsnit af Vestvolden. Her ses det, hvordan volden er opbygget, så en angribende styrke mødte størst mulig modstand på sin vej.

Sådan virker Vestvolden

Vestvolden er en sindrig konstruktion, udtænkt af ingeniørofficeren, oberstløjtnant E.J. Sommerfeldt, der stod i spidsen for hele byggeriet af Københavns Landbefæstning. Volden er opført som ét sammenhængende voldanlæg med i alt ti permanente kanonbatterier. I første omgang skulle kanonerne på batterierne holde en fremrykkende fjende, og ikke mindst hans belejringsartilleri, på behørig afstand af København. Kanonerne kunne ramme fjenden på omkring seks kilometers afstand.

Bag volden kørte batteritoget. Toget bestod af seks kanoner, der på specialbyggede togvogne kunne køre frem og tilbage på jernbanesporet, der løb langs det mest af volden. På den måde kunne det bruges som forstærkning af særligt udsatte dele af volden under et angreb.

Hvis fjenden mod forventning trængte helt frem til volden, var hans trængsler imidlertid ikke forbi. 15 steder langs volden var opført særlige flankeringsbunkere, kaldet kaponierer. Herfra kunne de danske soldater skyde på langs af voldgraven og ramme fjenden, hvis han forsøgte at trænge over vandet. Den nordligste del af Vestvolden er svagere konstrueret end resten, men lå til gengæld beskyttet bag Kagsmosen, der som en del af Oversvømmelsen (se side 42-45) kunne blive sat under vand.

Soldaterne på Volden

I fredstid var Vestvolden kun bemanded af soldater i forbindelse med øvelser. De blev indkvarteret i telt- og baraklejre. I dag kan man stadig se fundamenterne til barakkerne ved cykeludfordringsbanerne i både Ejbylejren i Rødovre og Paradislejren i Hvidovre. Den eneste moderne murstenskaserner langs volden var

Avedørelejren, der blev opført 1911-13. Da 1. Verdenskrig brød ud i 1914, og Vestvolden blev gjort klar til kamp og bemandet, var der derfor langt flere soldater, end der var plads til i lejrene. En stor del af soldaterne blev derfor indkvarteret hos civilbefolkningen i lokalområdet.

Det kan du opleve

Vestvolden er nu et fredet fortidsminde, der ligger som en grøn korridor vest for København. Volden indbyder til alt fra rolige gåture til action på en af de fire cykeludfordringsbaner – i Hvidovre, Rødovre, Brøndby og Husum. En række af de historiske bygninger er blevet restaureret, så du kan gå på opdagelse i dem.

Området er fyldt med gode stiforbindelser til fodgængere, cyklister og rulleskøjteløbere. For at give optimale forhold er Voldgaden blevet asfalteret med finkornet asfalt, og der er blevet opsat lys til de mørke vinternætter. I Hvidovre kan du også gå på skattejagt og spille mobilspillet "Forsvundet i tiden". Spillet

begynder ved indgangen til Vestvolden for enden af Avedøre Tværvej i Hvidovre.

Langs Vestvolden finder du også oplevelsescentret i Ejbybunkeren og verdens to ældste, bevarede træhængere på Avedøre Flyveplads.

i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Vestvolden fra Køge Bugt, hvor Vestvolden starter lige syd for Gammel Køge Landevej, til Uterslev Mose i nord, hvor volden slutter ved Åkandevej.

Du kan blandt andet tage S-toget til Avedøre, Brøndbyøster eller Husum Station.

BYGGET MED KNOFEDT OG SKOVL

Opførelsen af det enorme forsvarsværk skabte en af Danmarks største arbejdspladser. Da der var flest ansatte – i forsommeren 1889 – arbejdede godt 2.200 mand på byggeriet af Landbefæstningen. Der var alt fra tegnere og ingeniører til lokomotivførere og håndværkere. Langt de fleste var dog ufaglærte fæstningsarbejdere, også kaldet voldbisser, der knoklede med jord og beton. Størstedelen af Befæstningens forter, anlæg og batterier er nemlig gravet med håndkraft.

For en voldbisse startede arbejdet kl. 6 om morgenen. Kl. 12 var der to timers pause til at spise middagsmad og måske tage en lur, inden arbejdet blev genoptaget kl. 14. Om vinteren fik voldbisserne fri kl. 17, men om sommeren, når det var længere lyst og vejret bedre, fortsatte arbejdet helt til kl. 19.

FORSVAR PÅ ALLE FRONTER

Militært var Københavns Befæstning organiseret i fire fronter – Vestfronten, Nordfronten, Søfronten og Sydfronten. De fire fronter beskyttede Fæstningsbyen, den militære betegnelse for København.

Vestfronten var stort set identisk med Vestvolden. I tilfælde af krig ville de permanente kanonbatterier blive suppleret med en række forberedte armeringsbatterier. Det skete, da 1. verdenskrig brød ud i 1914.

Nordfronten strakte sig fra Utterslev Mose til Øresund. Befæstningsanlæggene på Nordfronten bestod dels af en række forter og batterier, dels af omfattende, planlagte oversvømmelser. I fredstid lå anlæggene på Nordfronten som spredte, befæstede øer i landskabet. I 1914 blev anlæggene bundet sammen med blandt andet pigtrådshegn og skyttegrave.

Søfronten bestod af søforterne ude i Øresund og de forter og batterier, der blev opført langs kysterne mod Øresund og Køge Bugt. I samarbejde med flåden skulle anlæggene beskytte København mod et bombardement fra søsiden og forhindre fjenden i at gå land. Ved 1. Verdenskrigs udbrud blev der udlagt omfattende søminespærringer i både Øresund og Køge Bugt.

Sydfronten udgjorde landforsvaret på Amager. Den adskilte sig fra de øvrige fronter ved, at der ikke blev opført permanente anlæg. I 1914 blev der i stedet etableret en sammenhængende feltbefæstet stilling tværs over øen på højde med Tømmerup. Denne forsvarslinje blev senere i krigen skudt helt frem til kysten mellem Dragørfortet og Kongelundsfortet, der begge hørte til Søfronten.

Charlottenlundfort

♦ I dag er Charlottenlundfort ramme for strandliv, camping og iskiosker. Men de imponerende haubitsere vidner om dengang, Befæstningen var tiltænkt en helt anden rolle.

Det massive fort indgik i Søfronten, der skulle hindre fjenden i at bombardere København fra søsiden. Fortets 12 store haubitsere står stadig, som da de var kampklare under 1. Verdenskrig. På fortet kan du opleve fæstningsvoldene, haubitserne og den brede vandgrav, der omkranser det hele.

Batteri bliver til fort

Charlottenlundfort blev anlagt i 1886-88 under navnet Charlottenlundbatteri. Forskellen på et batteri og et fort er, at man fra fortet kan skyde i alle retninger. Batteriet blev bygget som et manglekantet jordværk, med åbne kanonstillinger, omgivet af en vandgrav. Oprindeligt var det udrustet med to 35½

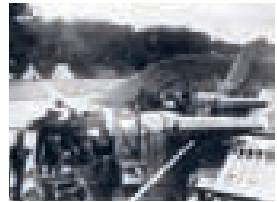
cm kanoner på hver side af en stor tværgående jordbanke. Ved forsvarsforliget 1909 bevilgede politikerne penge til en modernisering af batteriet, og i 1910-12 blev det ombygget til det fort, vi kan se i dag.

Selvom Charlottenlundfort ikke er det største fort i Københavns Befæstning, er det stadig hele 300 meter langt og 130 meter bredt. Det massive brystværn ud mod søsiden er 33 meter tykt, og selv siden ind mod land, hvor fortet var mindre udsat for angreb, er 6 meter tykt.

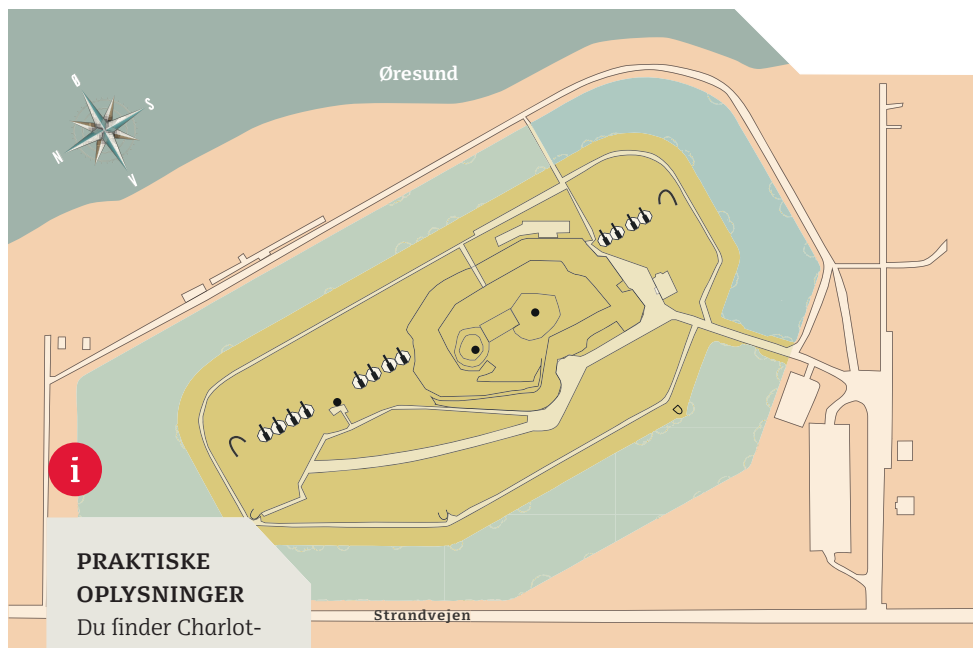
12 haubitsere

Ombygningen udstyrede fortet med en særlig type kanon, som kaldes en haubits. Haubitserne skød granater i en høj, krum bane, så fjendtlige skibe ude på sundet blev ramt oven på skibsdækket, hvor skibet var mest sårbart. Der blev i alt opstillet 12 haubitsere på Charlottenlundfort.

I Sikringsperioden under 1. Verdenskrig var fortet bemanded med næsten 400 mand. Kommandoen på fortet blev først nedlagt i 1932, og det blev derefter overdraget til statsskovvæsnet, mens det under 2. Verdenskrig var et af de anlæg, som blev brugt af den tyske besættelsesmagt til indkvartering af soldater.

Kanonløbene på de store haubitsere kunne drejes og vinkles meget mere end de traditionelle kanoner, der skød deres projektiler i mere flade baner.

**PRAKTISKE
OPLYSNINGER**

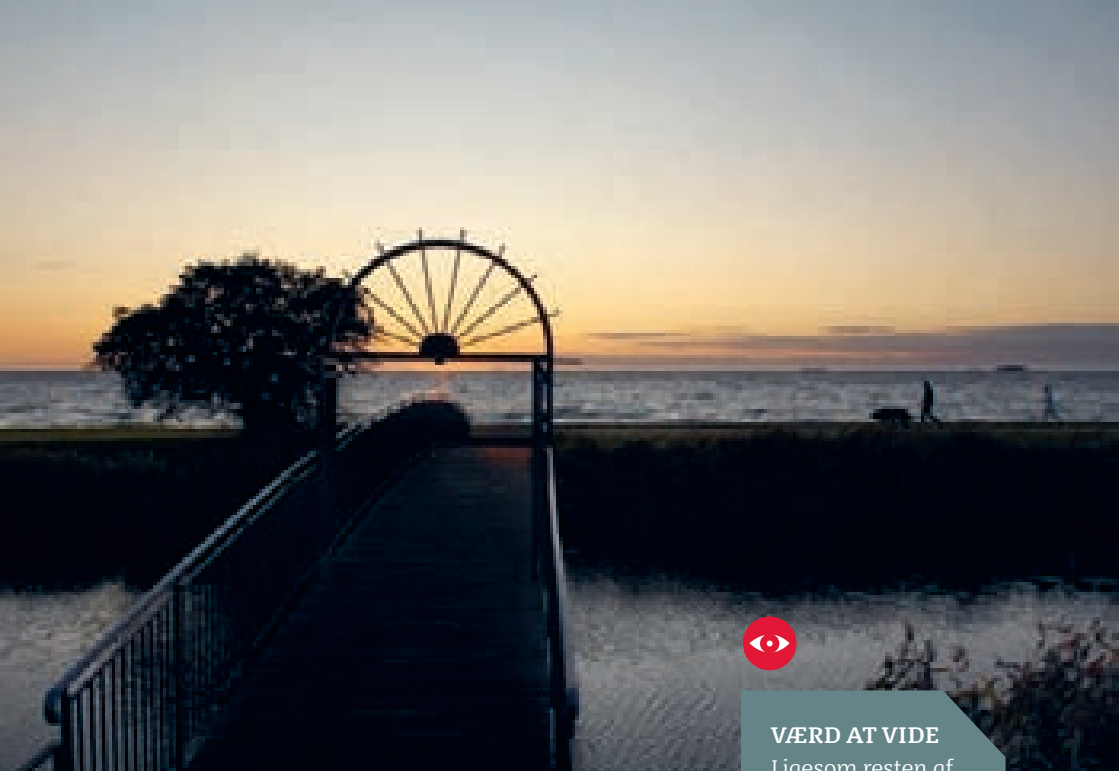
Du finder Charlottenlundfort på Strandvejen 150, 2920 Charlottenlund. Tager du offentlig transport, kan du tage bus 14 eller S-toget til Charlottenlund Station.

Det kan du opleve

Charlottenlundfort byder på masser af muligheder for både at blive klogere og hygge dig med familien.

Har du en smartphone, kan du prøve kræfter med mobilspillet "Regn med Krig". Her skal du som nyudnævnt kommandør udruste Charlottenlundfort, så det står klart til at kæmpe mod tysken under 1. Verdenskrig.

Placeringen af fortet var det militær-strategisk bedste valg til forsvaret af Øresund og København, da Charlottenlundfort blev bygget. I dag kan vi glæde os over fortets fantastiske udsigt over Øresund til Sveriges kystlinje. Charlottenlundfort ligger derudover ved Charlottenlund Strandpark. Her er campingplads, iskiosk, restaurant og toiletter. På Charlottenlundfort kan du stadig se fortets 12 velbevarede kanoner.

VÆRD AT VIDE

Ligesom resten af Københavns Befæstning blev også Charlottenlundfort gjort kampklart under 1. Verdenskrig. Under hele krigen var fortet bemandet med ca. 400 soldater; klar til kamp.

Øversvømmelsen

► Nord for København ligger Danmarks største voldgrav. Ved hjælp af en række kanaler, dæmninger og stemmeværker kunne vand fra Furesøen fosse ud i området omkring Dyrehaven og skabe forsvarsværket kendt som Øversvømmelsen.

Anlægget består af to dele. Nordre Øversvømmelse, som går fra Ermelunden Stemmeværk i vest til Strandvejen i øst, og Søndre Øversvømmelse, der går fra Jægersborg Stemmeværk i nord til Vestvolden i syd. De to store vandgrave skulle tvinge fjenden til at angribe, hvor Københavns forsvarsværker var stærkest.

Øversvømmelsen var en del af Nordfrontens forsvar, som strakte sig i en bue fra Vestvolden i sydvest til Strandvejen i nordøst. Nordfronten bestod ud over Øversvømmelsen af en kæde af forter, der blev støttet af en række

bagvedliggende batterier. Ikke langt fra Oversvømmelsen kan du besøge Garderhøjfortet, der sammen med Christiansholms Batteri i tilfælde af krig skulle flankere Oversvømmelsen.

Det ville tage omkring otte dage at fylde hele Oversvømmelsen, men Forsvaret havde forskellige fyldningsplaner for området, så hvis der var overhængende fare for et angreb, kunne de etablere Nordre Oversvømmelse på under to døgn. Oversvømmelsen blev dog aldrig taget i brug.

Vandets forløb

Vandet til Oversvømmelsen skulle komme fra Furesøen, og for at føre vandet til de store bassiner i Oversvømmelsen udgravede man Fæstningskanalen. Kanalen løb blandt andet forbi, hvad der i dag er Lyngby Storcenter og Klampenborgvej. Her sørgede niveauforskelle mellem hvert bassin for, at vandet blev drevet fremad. I fredstid var kanalen allerede fyldt med vand; klar til at fylde Oversvømmelsen, hvis krigen brød ud. Hvis Oversvømmelsen var blevet taget i brug, ville vandstanden i Furesøen være faldet med 1,25 meter, og hele 11 millioner m³ vand ville blive ført via Fæstningskanalen til Oversvømmelsen.

Billedet ovenfor er malet af Franz Sedyvíř, 1887, og er kunstnerens forestilling af Befæstningen under et angreb. Især Oversvømmelsen, som kan ses i forgrunden af billedet, er en kunstnerisk fortolkning af virkelighedens Befæstning.

SLUSERNE DER ALDRIG BLEV ÅBNET

Under 1. Verdenskrig blev Nordfronten forstærket med et omfattende netværk af skyttegrave og betonbunkere, og dermed gjort klar til kamp. Derfor skrev beboerne i krigens første dage en bekymret skrivelse for at spørge den siddende regering, om de nu ville miste alt. Datidens politikere vurderede heldigvis for beboerne, at etableringen af Oversvømmelsen ville forårsage så massive ødelæggelser, at de undlod at tage den i brug.

I tilfælde af krig

Forsvaret havde forskellige muligheder for at fylde den enorme voldgrav alt efter, hvor langt væk fjenden var, og fra hvilken retning de angreb. I særlige tilfælde ville lederen af Oversvømmelsen få stillet en "automobildroske med chauffør" til rådighed. Bilen gjorde det lettere at komme rundt i det kæmpe anlæg og sætte oversvømmelserne i gang.

Illustrationen viser, hvordan niveauforskellene i Oversvømmelsen ville drive vandet fra bassin til bassin.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

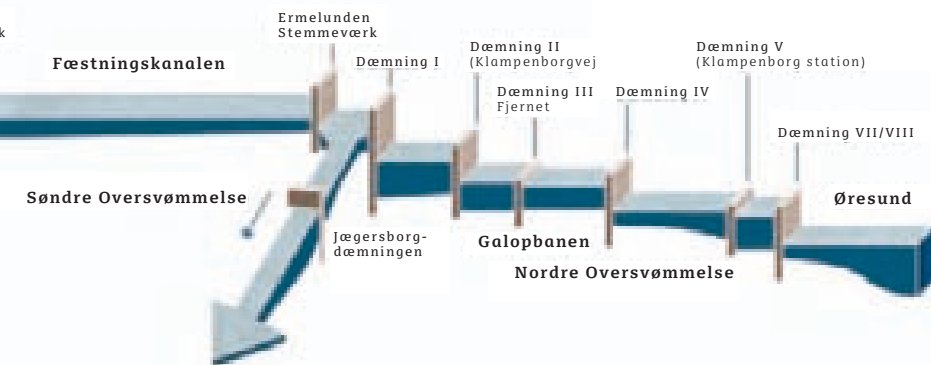
Oversvømmelsen har flere mulige start- og slutsteder. Oplevelsesstien starter, hvor Ermelundsstien krydser Ermelundsvej. Stien slutter ved Galopbanen på Klampenborgvej, 2930 Klampenborg.

Med offentlig transport kan bl.a. du tage S-toget til Jægersborg Station eller linje 179 til Jægersborg Kaserne.

Det kan du opleve

Du kan blandt andet se det seks meter høje stemmeværk, der er blevet renoveret, så det står næsten som i 1890'erne. Ved anlægget kan du også se, hvordan Oversvømmelsen ville have fungeret. Du kan både bruge mobilapplikationen "Oversvøm" og formidlingen i det historiske anlæg. Her kan du også se, hvor meget vandet ville have oversvømmet, og hvordan det udviklede ingeniørarbejde fungerede.

Find ud af, hvor vandet til Oversvømmelsen kom fra i en sjov skattejagt. Gå på opdagelse og find svarene. Du finder folderen ved skiltet på Klampenborgvej.

Bagsværdfortet

- ▶ Bagsværdfortet blev bygget på under et år, men det fortæller stadig en vigtig historie om Københavns Befæstning. I dag kan du se fortets originale stormgitter og prøve forhindringsbanen.

I den yderste forsvarslinje på Nordfronten lå Bagsværdfortet. Det var her, soldaterne skulle standse landangreb på København fra nordvest.

Med ildstøtte fra bagvedliggende batterier ved Tinghøj, Buddinge og Vangede skulle Bagsværdfortet slå fjenden tilbage, hvis han angreb mellem Vestvolden og Bagsværd Sø. Fortet var derfor både rustet til nærforsvar og med kanoner, der kunne beskyde terrænet i en radius på 5½ kilometer omkring fortet.

Byggeriet af
Bagsværdfortet
d. 20. december 1892.

Fortets opbygning

Bagsværdfortet er trekantet med en kasematbygning i to etager støbt i beton. På den nederste etage var der bl.a. opholdsrum for soldaterne, hvor de både spiste og sov. Herude var der også maskinrum og ammunitionsmagasin.

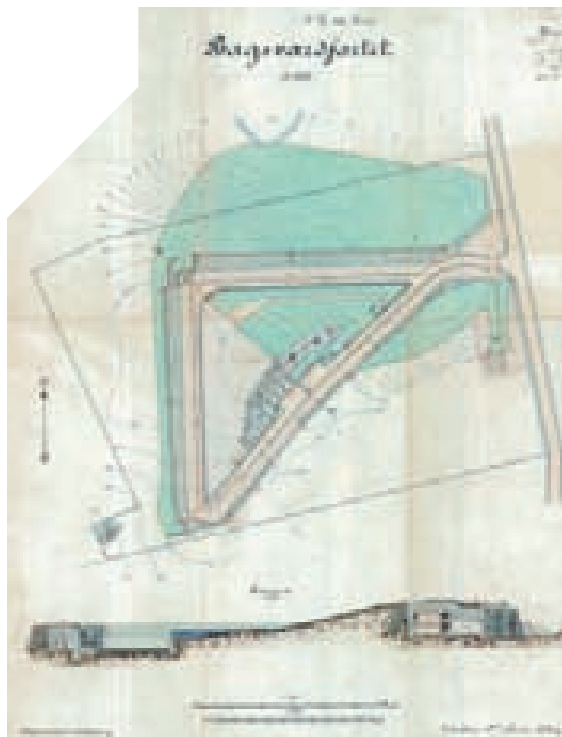
Den øverste etage, skytsetagen, rummede tårnbrønde til fire 120 mm haubitsere i forsvindingstårne samt to observationstårne oven på fortet. Tårnene kunne hæves, når haubitserne skulle skyde. Hertil kom fire 120 mm haubitsere, som var opstillet i kaponierer. Efter nedlæggelsen af Landbefæstningen brugte Forsvaret fortet som depot. I 1950'erne flyttede Filmmuseet ind og benyttede fortet som filmarkiv frem til 2008. Gladsaxe Kommune købte fortet i 2012.

i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Bagsværdfort i parkanlægget mellem Buddinge Hovedgade og Møllemarken i 2880 Bagsværd. Er du med offentlig transport, kan du tage S-toget til Stengården Station eller linje 161 til Bagsværdfortet.

Originaltegning af Bagsværdfort. Her kan du se fortets trekantede grundplan. Bagsværdfortet blev bygget ca. 1,3 km sydøst for Bagsværd Kro og 1,6 km meter sydvest for Lyngby Fort. Fortet beskyttede et område på ca. 95 km².

Det kan du opleve

På Bagsværdfort er anlagt en udfordrende forhindringsbane med inspiration fra den måde, soldaterne trænede på under 1. Verdenskrig. En af forhindringerne er en svævebane.

De ekstra nysgerrige kan gå på skattejagt og finde ud af, om de kan blive soldat på Bagsværdfortet. Informationsfoldere og skattejagt bliver udleveret ved fortets hovedport.

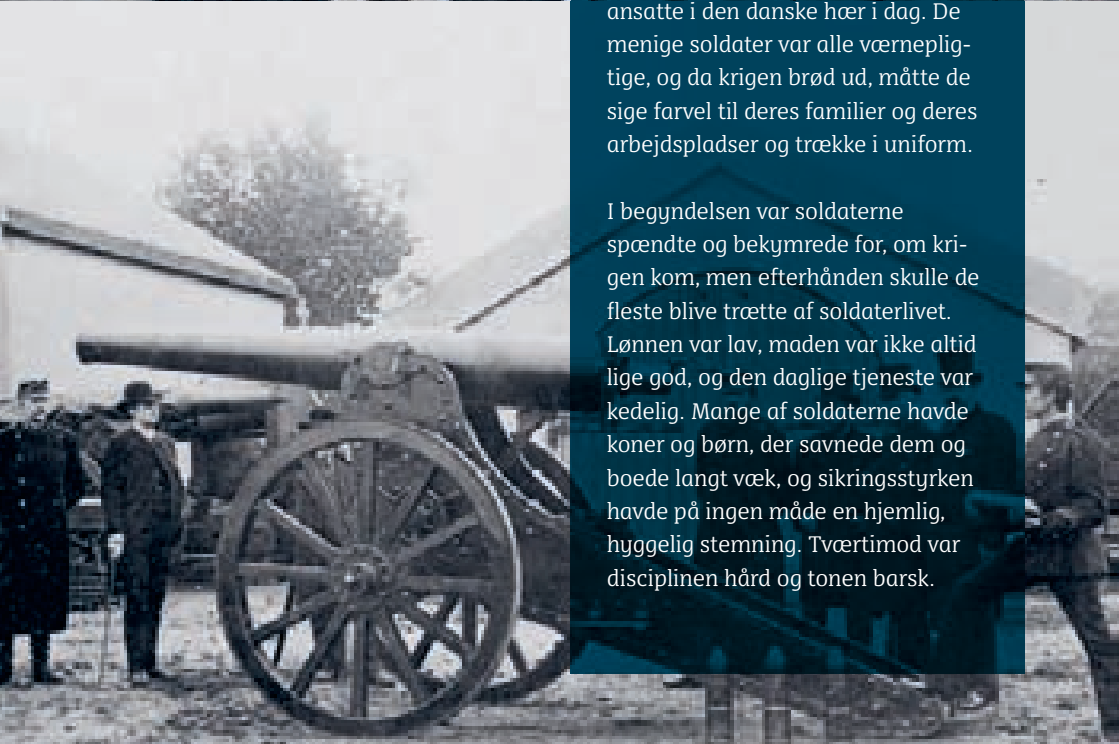
Som det eneste sted på Københavns Befæstning har Bagsværdfort et originalt og intakt stormgitter, der skulle forhindre fjendtlige soldater at bestorme fortet.

ET SOLDATERLIV

Da 1. Verdenskrig brød ud, blev der indkaldt en sikringsstyrke, der skulle forsvare København. I februar 1915 talte styrken mere end 50.000 soldater, hvilket var det største antal soldater under våben på én gang i danmarkshistorien. Til sammenligning er der kun omkring 16.000 militært ansatte i den danske hær i dag. De menige soldater var alle værnepligtige, og da krigen brød ud, måtte de sige farvel til deres familier og deres arbejdspladser og trække i uniform.

I begyndelsen var soldaterne spændte og bekymrede for, om krigen kom, men efterhånden skulle de fleste blive trætte af soldaterlivet. Lønnen var lav, maden var ikke altid lige god, og den daglige tjeneste var kedelig. Mange af soldaterne havde koner og børn, der savnede dem og boede langt væk, og sikringsstyrken havde på ingen måde en hjemlig, hyggelig stemning. Tværtimod var disciplinen hård og tonen barsk.

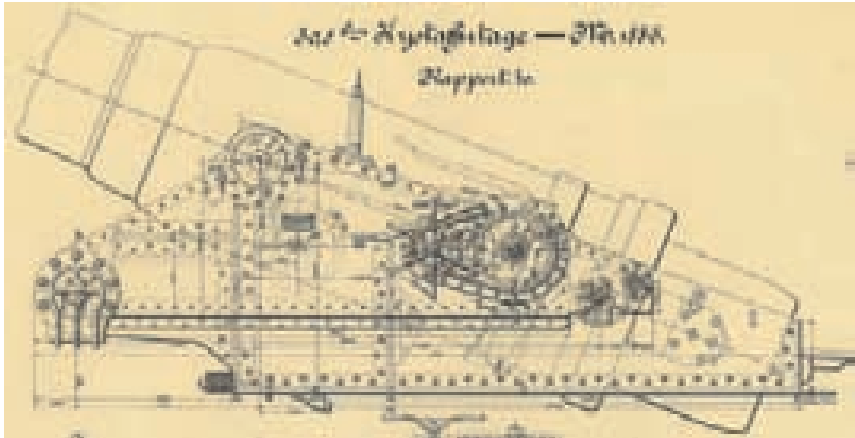
Kastrupfort

- ▶ På Kastrupfort kan du gå tur i de grønne områder, nyde udsigten over Øresund og spille udfordrende mobilspil.

Kastrupfort ligger lige ved Amager Strandpark, og fra fortets højeste punkt er der udsigt til Saltholm, Flakfort og Middelgrundsfort. I klart vejr kan du se helt til Sverige.

Forsvar af havnen

Fortet indgik i Københavns Søbefæstning, hvor det sammen med Middelgrundsfortet ude i Øresund skulle lukke sejlrenden ind til København sydfra og dermed beskytte byen, dels mod et bombardement fra søsiden og dels mod en fjendtlig indtrængen i havneområdet. For at holde fjenden stangen var fortet udrustet med tungt artilleri; primært fire 30½ cm kanoner.

Fra forsvar til forlystelse

Under 1. Verdenskrig var fortet bemandet med ca. 400 soldater. Efter krigen kunne de se, at fortet blev en del af Amager Strandpark – en folkepark med udsænkingssteder og forlystelser for alle. Fra 1940 til 1947 var fortet lukket for offentligheden. Først af den tyske besættelsesmagt, og siden blev det benyttet til tyske krigsflygtninge.

Fortets tunge kanoner havde en kaliber på 30½ cm og hørte dermed til blandt de sværeste kanoner på Befæstningen. Kanonerne kunne skyde knap 11 kilometer.

Soldater fra 2. Kystartilleribatallion i 1915 uniform. Formentlig under Sikringsstyrken fra Kastrupfort.

I dag ligger Kastrupfort i tæt bebyggelse, men da fortet blev bygget, så det omkringliggende landskab ganske anderledes ud. Her var åbne marker, og soldaterne på fortet havde frit udsyn til alle sider.

Det kan du opleve

Byg Kastrupfort som nyudnævnt kommandør på fortet. Du skal gøre forsvaret klar til 1. verdenskrig i spillet "Regn med Krig". Se om du har de matematiske og strategiske evner, der skal til for at udruste fortet og dernæst forsvare det mod de angribende tyske styrker.

Da Kastrupfort blev bygget, var placeringen ud til Øresund det militær-strategisk bedste valg. I dag kan vi glæde os over fortets fantastiske udsigt over Øresund.

Kastrupfort ligger ved Amager Strandpark.

i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Kastrupfort på Amager Strandvej 246, 2300 København. Kommer du med offentlig transport, kan du tage Metro M2 til Femøren Station.

Kongelundsfort

► På sydspidsen af Amager ligger Kongelundsfort, som det sydligste forsvarsanlæg på Københavns Befæstning. Fortet er ikke alene placeret strategisk godt, men er også smukt beliggende i et unikt naturområde.

Fra fortets platforme og tårn er der en storslået udsigt ud over både strandene i Naturpark Amager og Køge Bugt. Området er et vigtigt ungle- og rasteområde for fugle, og kystlandskabet er rigt på plantearter. Sammen med den karakteristiske bevoksning af blandt andet hvidtjørn og vild kørvel lader området de besøgende opleve årstidernes skiften. På kyststrækningen fra Kongelundsfortet til Dragør kan besøgende opleve den oprindelige Øresundskyst, der ikke findes mange andre steder.

Et firkantet batteri

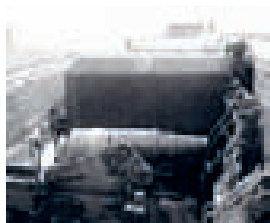
Kongelundsfortet stod færdigt som et kystbatteri i søfronten i 1916, og dermed var fortet et af de sidst opførte anlæg i Befæstningen. Kongelundbatteriets opgave var at beskytte sejltrederne ind til København fra syd og beskytte de minefelter, der i Køge Bugt skulle forhindre fjendtlige styrker i at gå i land eller bombardere byen fra vandsiden.

Kongelundbatteri blev opført som et firkantet anlæg omgivet af en vandfyldt grav. Vandgraven blev dækket af to rekylgeværstillinger, der skulle holde angriberne væk fra batteriet. Øverst på batteriet stod to kikkertstationer, så man kunne se en fjende nærme sig på lang afstand, og to store projektører, der kunne belyse farvandet foran.

Kongelundbatteri var bevæbnet med fire 29 cm haubitsere, fire 75 mm kanoner og to 47 mm kanoner. Haubitserne blev flyttet fra Lynetten på en blokvogn trukket af damptrømler. Med en vægt på 11 tons pr. stk. skabte flytningen af kanonerne store skader på vejene.

Set fra oven ses fortets karakteristiske firkantede form meget tydeligt.

Ovenfor ses en af de fire 29 cm haubitsere, Kongelundsfortet var udrustet med.

Fra batteri til fort

I 1938-39 blev Kongelundbatteri ombygget til et fort, dvs. en forsvarsstilling, hvorfra man kan skyde i alle retninger. Batteriets tunge haubitsere blev udskiftet med skibskanoner, der kunne ramme mål over 16 km væk. I fortets bombesikre kasematbygning blev der indrettet kommando- og ildledercentral samt ammunitionrum. Endelig blev der opført en ny mandskabsbarak.

Fortet i dag

Efter 2. Verdenskrig blev Københavns forsvar styrket med blandt andet en række luftværnsbatterier. Her blev Kongelundsfortet ombygget til en radarstation, der skulle styre et batteri, der lå ved Kalvebod Fælled.

I 1959 blev fortet ombygget, så det kunne fungere som et luftforsvarsanlæg. Fortet blev nedlagt den 1. juli 1982, og Dragør Kommune overtog det i 1996. I dag er den oprindelige kasematbygning bevaret, ligesom besøgende kan se fundamentene til de oprindelige haubitsere. Oven på bygningen sidder stadig en kikkertstation.

Det kan du opleve

Kongelundsfortet ligger på kanten af Amager omkranset af Naturpark Amagers unikke naturområder. Du har udsigt til Køge Bugt, og fra fortet er der gode gåture ud i Kalvebod Fælled.

Du kan nyde din madpakke på fortet, hvor der er opstillet borde og bænke. Rundt om fortet finder du et stisystem, der kan føre dig gennem skov, mark, strand og eng. Ruten går over trampesti og eng og er derfor ikke for gangbesværede eller barnevogne.

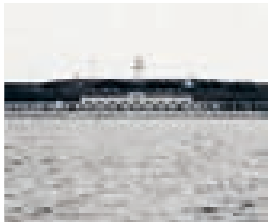
i

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du finder Kongelundsfort på Kalvebodvej 265, 2791 Dragør. Er du med offentlig transport, kan du tage linje 33 fra Rådhuspladsen, København, til Sydvestpynten.
 Åbningstider:
 Alle dage: 8.00-20.00

Flakfortet

Middelgrundsfortet

Lyngbyfortet

Meget mere Befæstning

► Ud over de forter og anlæg, der er omtalt i denne bog, består Befæstningen af en lang række andre forter, batterier og befæstningsanlæg.

Mange af disse kan du også besøge, hvis du leder efter historiske oplevelser. Blandt de mest velkendte i Søbefæstningen er Dragørfort, Middelgrundsfortet og Flakfortet. Til Søbefæstningen hører også Taarbækfort, der er nedgravet midt i Dyrehaven.

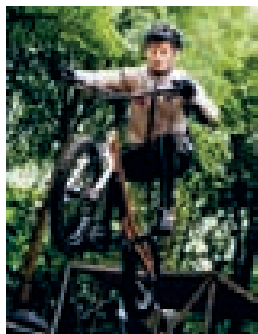
Landbefæstningen består blandt andet af Fortunfort, Vangede batteri, Lyngbyfort og Gladsaxefort.

Kortet viser et forslag fra 1902 til udvidelse af Befæstningen – vist med rødt. Med grønt ses den eksisterende befæstningsring.

Få pulsen op!

› **Københavns Befæstning har skønne, grønne områder, der snor sig rundt om hovedstaden. Her er masser af muligheder for at bevæge sig og være fysisk aktiv hele året rundt.**

Fysisk aktivitet handler om at bevæge sig, blive forpustet og få pulsen til at stige. Kræftens Bekæmpelse har gennem Sundhedsprojektet, der er en del af projekt Københavns Befæstning, udviklet en række aktiviteter, der giver dig sved på panden, mens du har det sjovt på Befæstningen.

Vestvolden har en 10 km sti med finkornet asfalt. Her kan du tage rulleskøjterne på, hoppe i cykelsadlen eller snøre løbeskoene og nyde et langt forløb i trafikksikre omgivelser – samtidig med du oplever de historiske anlæg.

Du kan også prøve rulleskøjterundbanen i Hvidovre. Den er ca. en kilometer lang, og her er også en stor asfaltplads, hvor du kan øve tricks eller lege fangeleg med familien. På Vestvolden er der fire cykeludfor-

TO CYKELRUTER

Der er to ruteforslag til, hvordan du kommer rundt og ser Københavns Befæstning. Du kan bl.a. finde dem i Befæstningens mobilapplikation:

- Hurtigruten er ca. 64 km lang. Her kan du nå hele ruten på en dag og få en fornemmelse af Befæstningens oprindelige funktion som forsvarsring rundt om København.
- Befæstningsruten er ca. 90 km. lang. Ruten forbinder alle anlæggene i befæstningsringen og giver dig detaljerne om forsvarsværket. Københavns Befæstning går gennem ni kommuner, der alle samarbejder for at gøre det nemt at cykle til og imellem anlæggene.

dringsbaner til både almindelige cykler og mountainbikes. Banerne udfordrer balancen og giver en kildrende fornemmelse i maven.

Du kan også høre fortællinger skrevet af forfatterstuderende fra Forfatterskolen inspireret af Københavns Befæstning, mens du cykler. Der er fire historier à 40 min. hver tilknyttet en bestemt cykelrute på 10-14 km. De kan hentes via Befæstningens mobilapplikation.

Skoletjenesten Københavns Befæstning

› Undervisningen tager afsæt i oplevelse før oplysning og har fysisk bevægelse og nysgerrighed som drivkraft.

Skoletjenesten Københavns Befæstning gør fortiden konkret, når eleverne går på opdagelse med lommelygter, løser hemmelige missioner og finder historiske spor, de kan bruge i en bred vifte af fag – fra dansk og matematik til samfundsfag og natur/teknik.

Et undervisningsforløb på Befæstningen giver eleverne en oplevelse, der både er forankret i høj faglighed, og samtidig er så konkret, at eleverne får en fornemmelse af selv at være en del af historien.

Skoletjenesten Københavns Befæstning tilbyder undervisningsforløb til både indskoling, mellemtrin og udskoling. Undervisningen er gratis for skoleklasser fra Gentofte, København og Rødovre kommuner.

Læs om undervisningsaktiviteterne på Københavns Befæstning på: www.befaestningen.dk/skoletjenesten

Hvis du har spørgsmål eller særlige forespørgsler, er du velkommen til at kontakte Skoletjenesten på skoletjenesten@befaestningen.dk eller telefon 3268 7359.

RIGETS OVERLEVELSE

Skoletjenesten tilbyder en lang række forskellige undervisningsforløb på tværs af klassetrin og fag. På både Garderhøjfortet og Kastrupfort kan du fx prøve forløbet Rigets Overlevelse.

Rigets overlevelse er et rollespil, hvor eleverne prøver kræfter med forhandlinger, samarbejde, afstemninger og politiske beslutninger. Forhandlingsevner og fantasi er i højsædet, når eleverne på egen krop oplever det danske demokratis begyndelse, og kampen om rigets overlevelse går i gang. For hvordan skal den demokratiske indflydelse fordeles, og pengene bruges?

Eleverne arbejder konkret med historiske begivenheder og samfundsfaglige kerneområder som provisorietid, systemskifte, demokrati, sociale klasser samt politiske interesser og forhandlinger. Spillet giver eleverne mulighed for at arbejde tværfagligt i historie og samfundsfag.

Om Københavns Befæstning

» Realdania, Naturstyrelsen og Kulturstyrelsen har sammen pustet nyt liv i Københavns Befæstning.

Genoplivningen af det gamle forsvarsværk bevarer et vigtigt stykke danmarkshistorie og skaber nye og spændende muligheder for kulturelle og rekreative oplevelser i og omkring København.

Siden projektets begyndelse i 2007 har partnerskabet brugt 175 millioner kroner til at synliggøre og istandsætte Befæstningen, formidle den som en samlet attraktion og skabe mulighed for fysisk aktivitet og oplevelser. Alt sammen i samarbejde med kommuner og grundejere.

Målet med projektet har blandt andet været at synliggøre Befæstningen som en samlet attraktion, hvor de tilhørende bygningsværker og naturarealer er blevet sikret, så både borgere og andre besøgende kan bruge Befæstningen i nu og fremtiden.

UDVALGTE DELE AF PROJEKTET ER:

- Oplevelsescenter og istandsættelse af søfortet Trekroner
- Oplevelsescenter og istandsættelse af Ejbybunkeren
- Oplevelsescenter og istandsættelse af Garderhøj
- Undervisning for skoleklasser
- Fremme af leg, motion og bevægelse
- Forskning i og formidling af historisk viden
- Cykel- og gangbroer over Jyllingevej og jernbanen til Roskilde
- Belysning og rulleskøjtevenlig asfalt på Voldgaden
- Istandsatte betonbygninger
- Fire cykeludfordringsbaner
- Bystævnelegeplads i Husum
- Rulleskøjterundbane ved Vestvoldens sydlige ende
- Historisk vandrerute og genopført artilleritogsmagasin

IKONFORKLARING

Anlæg

Fort

Batteri

Skanse

Dæmning

Oversvømmelse

Aktiviteter

Mobilspil

Mobilguide

Udsigtspunkt

Skoletjeneste

Filmrum

Udforsk mørket

Cykeludfordringsbane

Rulleskøjteforløb

Kondibane

Sundhedsspor

Aktivitetsbane

Lydbog

Befæstningsruten til cyklister

Hurtigruten til cyklister

9

BAGSVÆRD-FORTE

3

GARDERHØJFØRTE

1
8
VESTVOLDEN
EJBYBUNKEREN

7

KONGELUNDSFØRTE

4

TENLUNDFORT 6

REKRONER 2

KASTRUPFORT 5

HVOR LIGGER ANLÆGGENE?

1 VESTVOLDEN

- S-tog: Linje B til Brøndbyøster st.
- GPS: 55.66907, 12.42524

2 TREKRONER

- Bus: Linje 26 til Langelinie kaj
- GPS: 55.6959, 12.60016

3 GARDERHØJFØRTET

- S-tog: Linje B til Jærgersborg st.
- GPS: 55.76409, 12.5242

4 OVERSVØMMELSEN

- Bus: Linje 169/179 til Solbakkevej
- GPS: 55.46063, 12.32085

5 KASTRUPFØRT

- Metro: M2 til Femøren st.
- GPS: 55.65067, 12.6396

6 CHARLOTTENLUNDFØRT

- Bus: Linje 166 til Charlottenlundfort
- GPS: 55.74685, 12.5857

7 KONGELUNDSFØRT

- Bus: Linje 33 til Sydvestpynten
- GPS: 55.56226, 12.56625

8 EJBYBUNKEREN

- Bus 9A til Jyllingevej (Rødovre)
- GPS: 55.68847, 12.43594

9 BAGSVÆRDFØRTET

- S-tog: Linje A til Stengården St.
- GPS: 55.75338, 12.46961

Find Befæstningens mange apps i App Store og Google Play.

Besøg på anlæg og forter sker på eget ansvar.

www.befaestningen.dk

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

Som en beskyttende ring omkring København ligger et oplevelsesrigt stykke danmarkshistorie. Københavns Befæstning blev bygget på et fundament af nederlag og magtkampe mellem 1885 og 1894, men byggeriet splittede politikere og befolkning, og Københavns Befæstning blev danmarkshistoriens mest omstridte byggeri.

Fæstningsværket er blandt de bedst bevarede fæstningsanlæg i Europa, og det består af en række forter og anlæg, et oversvømmelsesanlæg og den næsten 15 km lange Vestvold.

Nu vågner befæstningsringen til live som en sammenhængende oplevelse, der bringer kultur- og naturoplevelser sammen i historiske rammer. De tilhørende bygningsværker og naturarealer er blevet revitaliseret, så du kan gå på opdagelse på en lang række forter og anlæg i hele befæstningsringen.

Besøg oplevelsescentrene på søfortet Trekroner, i Ejbybunkeren i Rødovre og på Garderhøjfortet i Gentofte, prøv dine færdigheder på cykeludfordringsbanerne, tag på picnic i Oversvømmelsen, spil mobilspil på Vestvolden i Hvidovre og meget, meget mere.

Læs den dramatiske historie om Befæstningen, fakta om de mange forter og anlæg og find alle oplevelserne i befæstningsringen her i bogen.